

вих заходів щодо підвищення продуктивності факторів; 4) вимірювання і оцінка результативності цих заходів.

Список літератури: 1. Шульга Н.П. Банківський контролінг: теорія, методологія, практика. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 326 с. 2. Шульга Н.П. Контролінг як сервісна підтримка управління банком // Торгівля і ринок України: Зб. наук. пр. з проблем торгівлі і громад. харчування Донецького держ. ун-ту економіки і торгівлі. – Вип. 19. – Т. 2. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – С. 134–141. 3. Шэффер У. Должен ли контроллинг выполнять функцию контроля? // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – № 5. – С.62-67. 4. Юсупова С.Я. Контроллинг и управление персоналом. / Уткин Э.А., Музаев А.А./ М.: Изд.Ричард Кеш Паблишерс, 2007. 5. Diewert, Erwin W. (1992), «Fisher Ideal Output, Input, and Productivity Indices Revisited», The Journal of Productivity Analysis, Vol. 3. 6. G. Bennett III Stewart. The Quest for Value: A Guide for Senior Managers. –NY: Harper Business, 1991. –781 p. 7. Gullickson W, Harper M.J. Multifactor Productivity in 20 U.S. Manufacturing Industries, 1949-83 // Monthly Labor Review, Vol. 110, 1987, pp. 18-28. 8. Hagerty, Michael R., James M. Carman, and Gary J. Russell. "Estimating Elasticities with PIMS Data. // Journal of Marketing Research. February 1988. 9. Jorgenson, Dale (1996), «Empirical Studies of Depreciation», Economic Inquiry, Vol. 34, pp. 24-42. 10. Jorgenson, Dale and Zvi Griliches (1967), «The Explanation of Productivity Change», Review of Economic Studies 34. 11. Küpper, H.-U., Weber, J., Zünd, A. (1990), «Zum Verständnis und Selbstverständnis des Controlling – Thesen zur Konsensbildung», Zeitschrift für Betriebswirtschaft (ZfB), Vol. 60 No.3, pp.281-293. 12. Pokrovskii, V.N. Energy in the theory of production // Energy, Jun 2003, Vol. 28 (8), pp. 769-788. 13. Пич Г. Уточнение содержания контроллинга как функции управления и его поддержки / Г.Пич, Э.Шерм // Проблемы теории и практики управления. – 2001. – № 3. – С.102-107.

Надійшла до редколегії 25.03.11

УДК 336.143.21

І.Ю. КЛІТЕНКО, аспірантка, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, Харків

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ

Стаття присвячена функціям органів Державного казначейства України при обслуговуванні місцевих бюджетів. Автором проведено аналіз та систематизовано функції Держказначейства за різними критеріями, запропоновано розширення функцій та повноважень казначейських органів при управлінні тимчасовими вільними коштами місцевих бюджетів, які акумулюються на єдиному казначейському рахунку.

Ключові слова: функції Державного казначейства України, тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів, єдиний казначейський рахунок.

The article is devoted the functions of organs of the State treasury of Ukraine at maintenance of local budgets. An author is conduct an analysis and the functions of State treasury are systematized after different criteria, it is offered expansion of functions and plenary powers of treasury organs at management of local budgets which are accumulated on the unique treasury account temporal free facilities.

Keywords: functions of the State treasury of Ukraine, temporally free facilities of local budgets, unique treasury account.

Стаття посвящена функциям органов Государственного казначейства Украины при обслуживании местных бюджетов. Автором проведен анализ и систематизирована функции Госказначейства за разными критериями, предложено расширения функций и полномочий казначейских органов при управление временными свободными средствами местных бюджетов, которые аккумулируют на едином казначейском счете.

Ключевые слова: функции Государственного казначейства Украины, временно свободные средства местных бюджетов, единый казначейский счет.

Вступ. В умовах державних перетворень, ринкових трансформаційних процесів в Україні та надання органам місцевого самоврядування більшої самостійності у реалізації поставлених перед ними соціальних та економічних проблем перед Державним казначейством України все більше постають завдання пошуку та реалізації нових методик управління наявними грошовими потоками місцевих бюджетів, які б забезпечували перш за все ефективне управління бюджетами, зі збереження головних принципів: ефективності, прозорості, справедливості та цільового спрямування.

Аналіз існуючих досліджень та публікацій. Визначення невирішених завдань. Проаналізувавши коло літературних джерел було встановлено, що значний внесок у дослідження функцій органів державного казначейства здійснили ряд науковців. В своїй роботі С.О. Булгакова, Л.В. Єрмошенко та Н.І. Сушко визначають 15 функцій [2, с. 233-235], але найпоширеніше науковці зазначають декілька основних функцій. Так, С.І. Юрій визначає 4 функції: касове виконання державного та місцевих бюджетів; впровадження нормативно-правової бази; здійснення загального керівництва органами державного казначейства; забезпечення функціонування програмно-технічних та інформаційних комплексів [3, с. 224-226]. Валентієва О.В. та Фещенко А.І. визначають 5 основних функцій: обслуговуюча, керуюча, розподільча, облікова та контролююча [4, с. 79]. Кондратюк С.Я. виділяє 4 напрями діяльності органів Держказначейства: операції з коштами державного та місцевого бюджетів; розрахунково-касове обслуговування розпорядників та одержувачів коштів; фінансовий контроль бюджетних повноважень; бухгалтерський облік та складання звітності про виконання державного та місцевих бюджетів [5, с. 17-19]. Стоян В.І. – 5 функцій, одна з яких – управління бюджетними потоками держави, яка на його погляд «стала можливою через консолідацію фінансових ресурсів держави на єдиному казначейському рахунку» [6, с. 23-24]. Л. Панкевич зазначає 6 основних функцій, зокрема виділяє як самостійну функцію – здійснення фінансування видатків Державного бюджету [7, с. 211], а Л.І. Штригель – 8, окремо підкреслюючи функцію – управління коштів позабюджетних фондів [8, с. 64-65].

При цьому вченими висвітлюються загальні функції органів Державного казначейства України та функції, які виникають при виконанні Державного бюджету. Функціям органів Державного казначейства при обслуговуванні місцевих бюджетів було приділено мало уваги та, на нашу думку, функції органів Державного казначейства України мають орієнтуватися на зростання ефективного управління коштами місцевих бюджетів в умовах їх обмеженості.

Метою статті є визначити місце і роль органів казначейства у бюджетному процесі, зокрема у процесі виконання місцевих бюджетів, та розробити пропозиції щодо вдосконалення казначейського обслуговування місцевих бюджетів з урахування трансформаційних процесів.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

- дослідити функції органів Державного казначейства України при обслуговуванні місцевих бюджетів за доходами та видатками;
- систематизувати за різноманітними критеріями функції Державного казначейства України при виконанні місцевих бюджетів;
- вивчити проблемні аспекти та запропонувати впровадження нових напрямів діяльності Держказначейства України в процесі обслуговування місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 43 Бюджетного кодексу України при виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів на основі ведення єдиного казначейського рахунку.

Казначейське обслуговування бюджетних коштів передбачає:

- 1) розрахунково-касове обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, а також інших клієнтів;
- 2) контроль за здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень бюджету, взятті бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів та здійсненні платежів за цими зобов'язаннями;
- 3) ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання бюджетів з дотримання національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку;
- 4) здійснення інших операцій з бюджетними коштами [1].

Перехід на казначейське обслуговування місцевих бюджетів відбулось поступово у 2002-2005 роках, при цьому основними засадами переходу було посилення контролю за рухом коштів місцевих бюджетів, своєчасне попередження їх нецільового використання, впровадження нових засад управління бюджетними зобов'язаннями та сприяння виконання бюджетної політики органів місцевого самоврядування.

Отже, на підставі аналізу кола літературних джерел [5; 6; 8; 9; 10] можна сказати, що перед казначейством при обслуговуванні місцевих бюджетів постають різноманітні завдання.

Зокрема ці завдання можна систематизувати за різними критеріями, які взаємозалежні та доповнюють друг друга, та реалізуються завдяки функціям, покладеним на казначейську систему виконання бюджетів (рис. 1).

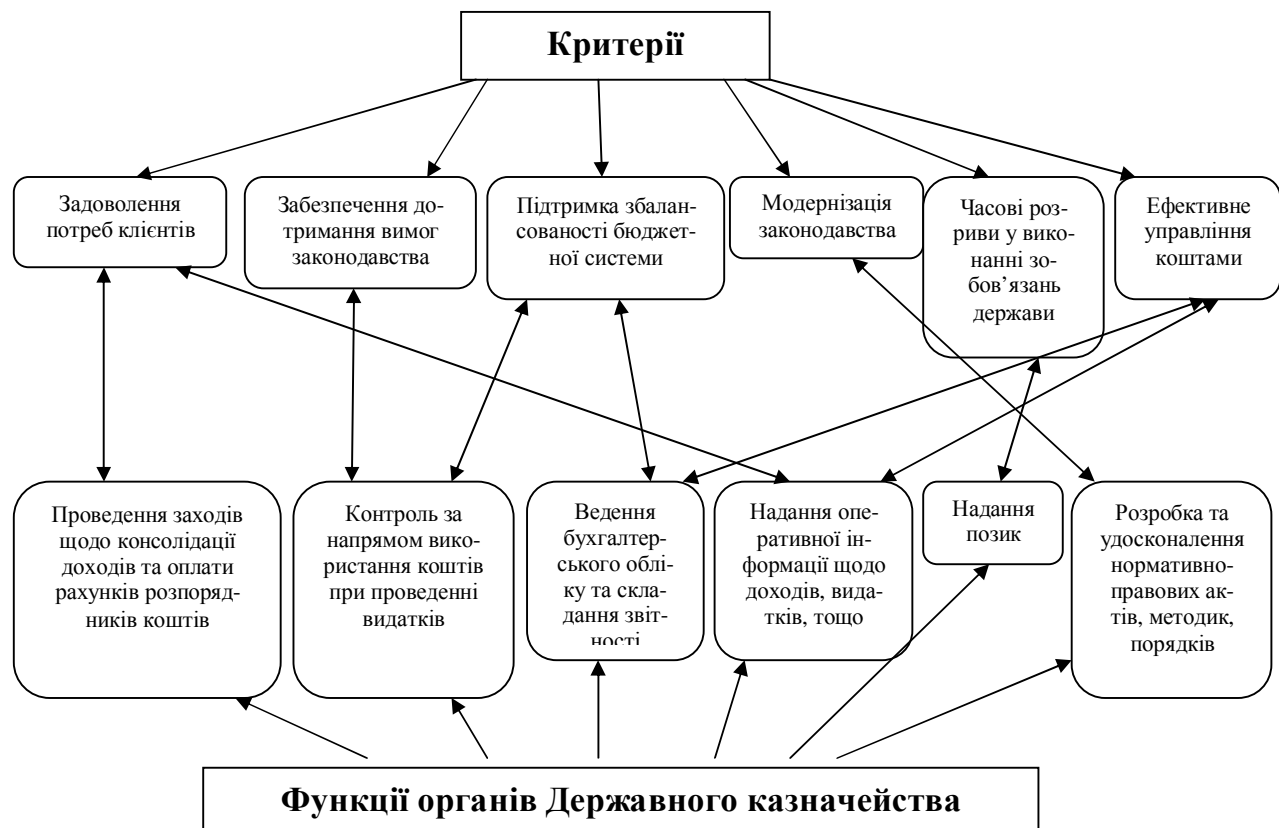

Рис.1 Зв'язок функцій, виконуваних Держказначейством, та критеріїв відбору [розроблено автором].

На нашу думку, критерій «ефективне управління коштами» не реалізується повною мірою через покладені на казначейство функції. На сьогодні, існує

ють майже всі важелі виконання покладених завдань. Так, на підставі щоденного оборотно-сальдового балансу за рахунками та іншої оперативної інформації, яку можна отримати в on-line режимі Державне казначейство має змогу приймати управлінські рішення щодо ефективного проведення фінансових операцій за коштами місцевих бюджетів.

Відповідно до напрямів діяльності органів Державного казначейства України при обслуговуванні місцевих можна визначити функції Держказначейства наступним чином:

Розрахунково-касова функція. При виконанні даної функції перед органами Держказначейства постають завдання із відкриття рахунків для зарахування податків, зборів та інших обов'язкових платежів у розрізі видів надходжень, здійснення розподілу та перерозподілу платежів між рівнями місцевих бюджетів, повернення надлишкових або помилково сплачених платежів до місцевих бюджетів, відкриття рахунків розпорядникам коштів місцевих бюджетів для проведення видаткової частини бюджетів, безпосереднього проведення платіжних доручень розпорядників коштів, проведення інших операцій з коштами.

Контрольна функція. На сам перед контрольна функція спрямовується проводитись при казначейському виконанні за видатками, зокрема на етапі реєстрації зобов'язань та фінансових зобов'язань розпорядників бюджетних коштів (попередній контроль) та процесі оплати рахунків розпорядників бюджетних коштів (поточний контроль). Але й при виконанні інших завдань органи Державного казначейства постійно проводять поточний контроль. Так, при обслуговуванні бюджетів за доходами проводиться контроль за вірністю зарахування, розподілу та перерозподілу надходжень місцевих бюджетів, постійно проводяться заходи щодо правильності складання розпорядниками коштів фінансової та бухгалтерської звітності відповідно до національних стандартів (положень).

Облікова функція. Дана функція виконується на етапі ведення бухгалтерського обліку, складання та узагальнення фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів.

Управлінська функція. Оперативне надання інформації щодо сум надходжень та сум видатків по кожному бюджету за кожним джерелом надходжень та кодів економічної класифікації видатків, надання фінансовим органам та розпорядникам коштів виписок з рахунків для обліку руху коштів відповідних місцевих бюджетів, іншої оперативної інформації.

Стабілізаційна функція. До компетенції органів Державного казначейства України при виконанні зазначеної функції входять при необхідності та за зверненням місцевих бюджетів надання за рахунок коштів ЄКР короткотермінових позичок на покриття тимчасових касових розривів, що виникають при тимчасовій нестачі грошових активів місцевих для покриття першочергових видатків за захищеними напрямками видатками, та середньострокових позик (при невиконанні прогнозованих доходів місцевих бюджетів що враховуються під час визначення обсягів міжбюджетних трансфертів). В даному напрямку роботи казначейство стало працювати з 2006 року. Але найпоширеніше надання позичок, особливо короткотермінових, можна спостерігати у останні роки (2008-2010 рр.), з появою фінансової кризи та тимчасовою нестачею фінансових ресурсів у місцевих бюджетів. На сьогодні спостерігається тенденція постійного зростання попиту на запозичення дешевих та швидких грошей місцевими органами самоврядування на покриття розривів, які з'являються особливо у період виплат заробітної плати та оплати рахунків по комунальним послугам.

Нормативно-творча функція. При виконанні всіх вище перелічених функцій на всіх рівнях органів Держказначейства безпосередньо проводиться розробка та впровадження нормативних документів, які регулюють виконання бюджетів за доходами та видатками, складання фінансової звітності, відповідно до національних стандартів та положень.

Поза уваги залишається одна функція, яка останній час активно обговорюється науковцями – це функція управління коштами єдиного казначейського рахунку. При цьому, на нашу думку, буде справедливо запровадити окреме управління коштами місцевих бюджетів, які акумулюються на єдиному казначейському рахунку, що дасть органам місцевого самоврядування оперативно отримати додатковий прибуток та реалізувати виконання повною мірою вищезгаданого критерію «ефективне управління коштами». При умові наявності від-

повідних нормативних актів та щоденного вільного залишку територіальні органи разом із Національним банком України, можуть здійснювати швидко та оперативно операції на фінансовому ринку. На нашу думку, дану функцію можна зазначити як **оптимізаційна**, оскільки при виконанні зазначеної функції органи Державного казначейства України дадуть змогу забезпечити оптимально ефективне управління грошовими потоками місцевих бюджетів.

За формою функції Державного казначейства України можна поділити на класичні та неокласичні.

Виходячи з вище викладеного та в залежності від напрямів обслуговування місцевих бюджетів всі виконуванні функції органами Державного казначейства України можна систематизувати наступним чином (таблиця 1).

Таблиця 1 – Функції органів Державного казначейства при обслуговуванні місцевих бюджетів*

Функції за формою	Функції відповідно напрямів діяльності	При казначейському обслуговуванні за	
		доходами	видатками
Класичні	розрахунково-касова	+	+
	контрольна	+	+
	облікова	+	+
	управлінська	+	+
	нормативно-творча	+	+
Неокласичні	стабілізаційна	+	+
	оптимізаційна	+	

*розроблено автором

Таким чином, головне завдання, яке постає перед органами Державного казначейства при обслуговуванні місцевих бюджетів на сучасному етапі, є розробка заходів та методів, які підвищать ефективність управління бюджетним коштом. Зокрема реалізація комплексних дій щодо управління залишками коштів, які акумулюються на різних рівнях місцевих бюджетів: від котлових рахунків до рахунків розпорядників коштів місцевих бюджетів, та прийняття відповідних нормативних актів, які нададуть змогу реалізувати все на практиці.

Висновки. За результатами проведеного дослідження автором було проаналізовано та систематизовано функції органів Державного казначейства України при обслуговуванні місцевих бюджетів за різними критеріями. Запропоновані нові напрями діяльності Державного казначейства України, виходячи

з останніх тенденцій наповнення дохідної частини місцевих бюджетів, та зважаючи на основні завдання органів місцевого самоврядування – виконання соціальної функції.

Список літератури: 1. Бюджетний кодекс України: із змінами та допов. від 08.07.2010 № 2456 – VI: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 110 с. 2. Казначейська система виконання бюджету: Підручник / С.О. Булгакова, Л.В. Єрмошенко, Н.І. Сушко та ін. / За ред. С.О. Булгакової. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 417с. 3. Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й., Казначейська система: Підручник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 590 с. 4. О.В. Валентієва, А.І. Феценко. Роль казначейської системи в контексті навчальних програм. // Вчені записки університету "Крок" [Текст]: [зб. наук. праць] / ВНЗ "Університет економіки та права "Крок"; [редкол.: З.М. Борисенко та ін.]. – К.: Ун-т "КРОК", 1997. – Вип. 18, т. 1 : в 4-х т.: за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. "Виклики та потреби бізнесу ХХІ століття". – 2008. – С.77-82. 5. С.Я. Кондратюк. Послуги Державного казначейства: сутність і тенденції розвитку. // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С.16-24. 6. В.І. Стоян Управління фінансовими ресурсами у системі казначейства. // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С.21-29. 7. Л. Панкевич. Державне казначейство: від контролю до оптимізації розподілу фінансових ресурсів. // Регіональна економіка. – 1999 р. – № 1. – С.210-215. 8. Л.І. Штригель. Розвиток казначейської системи виконання Державного бюджету в Україні. // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології [зб. наук. праць] / Херсонський національний технічний університет. – 2008. – №1. – С.64-68. 9. В.М. Русін. Проблеми казначейського обслуговування бюджетів та шляхів їх вирішення. // Наука й економіка. – 2008 р. – №3(11). – С. 65-69. 10. Г.А. Семенов, Л.А. Чорна. Управління використання бюджетних коштів за допомогою казначейської системи України. // Вісник Донецького національного університету, серія В: Економіка і право. – 2009 р. – №1. – С.337-341.

Надійшла до редколегії 25.03.11

УДК 336.76

Д.В. КОРОБКОВ, к.е.н., НТУ «ХПІ», Харків,
А.В. СОТНИКОВ, аспірант, НТУ «ХПІ», Харків

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті наведено аналіз сучасних методів оцінки ефективності управління компаніями в межах концепції вартісно-орієнтованого управління. Розглянуто та обґрунтовано можливості використання методів вартісно-орієнтованого управління у вітчизняних компаніях з використанням поправочних коефіцієнтів.

В статье приведен анализ современных методов оценки эффективности управления компаниями в рамках концепции стоимостного управления. Рассмотрены и обоснованы возможности использования методов стоимостного управления в отечественных компаниях с использованием поправочных коэффициентов.

The article presents analysis of current methods of evaluating the effectiveness of management companies within the conception of cost-oriented management. A and substantiates the possibility of using the value to management-oriented domestic companies using correction factor.

Управління вартістю у сучасних умовах ведення бізнесу та пошуку інвестицій та капіталовкладень є дуже важливим завданням, тому що воно дозволяє оцінити ефективність діяльності компанії як у короткостроковому, так і в дов-